

Marknadsövervakning och internationella frågor

Undantag från att tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter avseende frekvenshållningsreserver

Beslut

- 1 Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) ansökan om undantag från att tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter avseende FCR-balanskapacitet mellan Danmark elområde 2 och Sverige.
- 2 Ei godkänner Svenska kraftnäts förslag till ändring av metoden för harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling avseende FCR-balanskapacitet i Danmark elområde 2 och Sverige.
- 3 Beslutet gäller under förutsättning att den danska tillsynsmyndigheten Forsyningstilsynet fattar beslut med samma innebörd.
- 4 Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Svenska kraftnät lämnade den 30 november 2022 in en ansökan om att Ei ska godkänna ett undantag från möjligheten för leverantör av balanstjänster att överföra skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet i enlighet med artikel 34.1 i Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 (förordning (EU) 2017/2195). Ett godkänt undantag skulle innebära ett behov av att justera i den befintliga metoden för gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av FCR-balanskapacitet i Danmark elområde 2 (DK2) och Sverige i enlighet med artikel 33.1 i förordning (EU) 2017/2195 som godkändes av Ei i maj 2022. Därför har Svenska kraftnät även skickat in ett förslag till ändring av denna metod.

Ansökan om undantag samt förslaget om ändring tog Svenska kraftnät fram tillsammans med den danska systemoperatören, Energinet. Den danska tillsynsmyndigheten Forsyningstilsynet (DUR) erhöll ansökan den 13 december 2022.

Ansökan om undantag

Svenska kraftnäts ansökan om undantag från att tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet i enlighet med artikel 34.1 i förordning (EU) 2017/2195 gäller mellan Sverige och Danmark elområde 2 (DK 2). I ansökan skrivs de svenska elområdena SE1, SE2, SE3 respektive SE4 ut men Ei och DUR har valt att göra en språklig justering av förslaget och i stället använda benämningen Sverige.

Av ansökan framgår att det inte ska vara möjligt för en leverantör av balanstjänster i det ena landet att överföra skyldigheten att tillhandahålla FCR-balanskapacitet till en leverantör av balanstjänster i det andra landet. Svenska kraftnät beskriver i ansökan att undantaget är nödvändigt då systemoperatörerna inte kan säkerställa att tillräcklig överföringskapacitet kommer finnas tillgänglig om leverantörer av balanstjänster överför sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet mellan Sverige och DK2. Den överföringskapacitet som används för att utbyta FCR-balanskapacitet är den så kallade säkerhetsmarginalen (*Transmission Reliability Margin*, TRM) och upphandlingen av FCR-balanskapacitet anpassas utifrån storleken på denna säkerhetsmarginal för den relevanta marknadstidsenheten.¹ Upphandlingen av FCR-balanskapacitet får inte överskrida denna säkerhetsmarginal då det enligt Svenska kraftnät skulle innebära en risk för driftsäkerheten.

En tillåten överföring av skyldigheter mellan Sverige och DK2 skulle visserligen innebära en minskad ekonomisk risk för leverantörer av balanstjänster när de av något skäl inte har möjlighet att tillhandahålla den kapacitet som de utlovat. Tidsfönstret, inom vilket leverantörer av balanstjänster skulle ha möjlighet att överföra sina skyldigheter till en annan leverantör, är dock begränsat eftersom FCR-balanskapacitet upphandlas dagen före leverans (D-1) genom två auktioner (kl. 00:30 och kl. 18:00). Leverantörer av balanstjänster som har sålt FCR-balanskapacitet till systemoperatören i den första auktionen har dessutom möjlighet att köpa tillbaka kapaciteten i den andra auktionen. Det är fortsatt

¹ Enligt artikel 22.1 i Kommissionens förordning (EU) 2015/1222 om fastställandet av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (CACM-förordningen).

möjligt för en leverantör av balanstjänster att överföra skyldigheter till en leverantör inom kontrollområdet².

I ansökan fastställs även att ett godkänt undantag upprätthåller en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknaden i enlighet med artikel 3.1 punkt a i förordning (EU) 2017/2195.

Enligt ansökan ska Svenska kraftnät och Energinet publicera undantaget så snart som beslut tagits av Ei och DUR och undantaget ska börja gälla samtidigt som metoden för gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av FCR-balanskapacitet i Sverige och DK2 implementeras av Svenska kraftnät och Energinet.

Ansökan om ändring i befintlig metod

Svenska kraftnäts förslag till ändring av metoden för gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av FCR-balanskapacitet i Sverige och DK2 i enlighet med artikel 33.1 i förordning (EU) 2017/2195 beskriver att artikel 9.1 i metoden ska justeras genom att lägga till att det endast är inom respektive lands systemoperatörs kontrollområde som det är möjligt för en leverantör av balanstjänster att överföra sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet.

Enligt förslaget ska Svenska kraftnät och Energinet publicera ändringen så snart som beslut fattats av Ei och DUR och den ändrade metoden ska börja gälla samtidigt som metoden för gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av FCR-balanskapacitet i Sverige och DK2 implementeras av Svenska kraftnät och Energinet.

Samråd

Svenska kraftnät har hållit ett offentligt samråd i enlighet med artikel 10.4 i förordning (EU) 2017/2195. Av redogörelsen framgår att en aktör lämnade synpunkter under samrådet. Svenska kraftnät har uppgett att de beaktat synpunkterna i samrådet.

Ei har i prövningen av förslaget samarbetat med den danska tillsynsmyndigheten, Forsyningstilsynet. Ei och Forsyningstilsynet har enats om att göra språkliga justeringar i förslaget om ansökan om undantag i artikel 1.2 och artikel 3.2 för att

² Svenska kraftnäts kontrollområde utgörs av de svenska elområdena SE1, SE2, SE3 och SE4.

tydliggöra att den region som villkoren ska omfatta är Danmark elområde 2 (DK2) och Sverige.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Kommissionens förordning (EU) 2017/2195

Syftet med denna förordning är att

- a) främja en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknader,
- b) öka effektiviteten i balansering samt effektiviteten hos europeiska och nationella balansmarknader,
- c) integrera balansmarknader och främja möjligheter till utbyte av balanstjänster och samtidigt bidra till driftsäkerhet,
- d) bidra till en effektiv och långsiktig drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen och samtidigt underlätta ett effektivt och konsekvent funktionssätt av dagen före-, intradags- och balansmarknader,
- e) säkerställa att upphandlingen av balanstjänster är rättvis, objektiv, öppen och marknadsbaserad och gör att man kan undvika onödiga inträdeshinder för nya aktörer, bidra till likviditeten på balansmarknaderna samtidigt som man förhindrar otillbörlig snedvridning på den inre marknaden för el,
- f) underlätta deltagande av efterfrågefleksibilitet, inbegripet aggregering av anläggningar och energilagring, och samtidigt säkerställa att de konkurrerar med andra balanstjänster på lika villkor och, vid behov, agera oberoende när de betjänar en enda förbrukningsanläggning,
- g) underlätta deltagandet av förnybara energikällor och stödja uppnåendet av Europeiska unionens mål för utbyggnaden av förnybar elproduktion (artikel 3.1).

Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstater, relevanta tillsynsmyndigheter och systemansvariga

- a) tillämpa principerna om proportionalitet och icke-diskriminering,
- b) säkerställa öppenhet,
- c) tillämpa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter,

- d) säkerställa att systemansvariga för överföringssystem så långt som möjligt utnyttjar marknadsbaserade mekanismer för att säkerställa nätsäkerhet och nätstabilitet,
- e) säkerställa att utvecklingen av termins-, dagen före- och intradagsmarknaderna inte äventyras,
- f) respektera det ansvar som anförtrotts den relevanta systemansvariga för överföringssystemet för att trygga systemsäkerheten, även enligt krav i nationell lagstiftning,
- g) samråda med berörda systemansvariga för distributionssystem och ta hänsyn till möjlig inverkan på deras system,
- h) ta hänsyn till överenskomna europeiska standarder och tekniska specifikationer (artikel 3.2).

Varje tillsynsmyndighet, eller i tillämpliga fall byrån, ska godkänna de villkor eller metoder som har utarbetats av de systemansvariga för överföringssystem enligt punkterna 2,3 och 4. Innan byrån eller de relevanta tillsynsmyndigheterna godkänner villkoren eller metoderna ska de vid behov, efter samråd med respektive systemansvariga för överföringssystem se över förslagen för att säkerställa att de är förenliga med denna förordnings syfte och bidrar till marknadsintegration, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en väl fungerande marknad (artikel 5.1).

Förslagen till följande villkor eller metoder, och eventuella ändringar av dessa, ska vara föremål för godkännande av alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen:

- b) för det geografiska område som berör två eller flera systemansvariga för överföringssystem som utbyter eller är ömsesidigt villiga att utbyta balanskapacitet, fastställandet av gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av balanskapacitet i enlighet med artikel 33.1,
- d) undantaget, för det geografiska område där upphandlingen av balanskapacitet har ägt rum, för att inte tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter att tillhandahålla balanskapacitet i enlighet med artikel 34.1, (artikel 5.3).

Ett förslag till villkor eller metoder ska innehålla en föreslagen tidsplan för deras genomförande och en beskrivning av deras förväntade effekt på målen för denna förordning. Tidsramarna för genomförandet ska vara högst tolv månader efter godkännandet från de relevanta tillsynsmyndigheterna, med undantag av de fall

där alla relevanta tillsynsmyndigheter är överens om att förlänga tidsramen för genomförandet eller där olika tidsramar fastställs i denna förordning (artikel 5.5).

Om godkännandet av villkor eller metoder i enlighet med punkt 3 i denna artikel eller av ändring i enlighet med artikel 6 kräver ett beslut av fler än en tillsynsmyndighet ska de relevanta tillsynsmyndigheterna samråda, samordna och driva ett nära samarbete med varandra för att nå en överenskommelse. Om byrån avger ett yttrande ska detta yttrande beaktas av de relevanta tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna, eller byrån om den är behörig, ska fatta beslut om de inlämnade villkoren eller metoderna eller, i förekommande fall, från det att den sista tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller metoderna. Perioden ska börja dagen efter den dag då förslaget lämnades in till byrån i enlighet med punkt 2, till den sista berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 3 eller, i tillämpliga fall, den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 4 (artikel 5.6).

Om byrån, en relevant tillsynsmyndighet eller samtliga relevanta tillsynsmyndigheter gemensamt begär en ändring för att godkänna de villkor eller metoder som lämnats in i enlighet med artikel 5.3, 5.3, respektive 5.4, ska de berörda systemansvariga för överföringssystem senast två månader efter begäran från byrån eller de relevanta tillsynsmyndigheterna gemensamt lämna in ett förslag till ändrade villkor eller metoder för godkännande. Byråns eller de relevanta tillsynsmyndigheterna ska besluta om de ändrade villkoren eller metoderna inom två månader från att de lämnats in (artikel 6.1).

Systemansvariga för överföringssystem som ansvarar för att lämna in förslag till villkor eller metoder eller ändringar av dessa i enlighet med denna förordning, ska samråda med intressenter, inklusive de relevanta myndigheterna i varje medlemsstat, om utkastet till förslag till villkor eller metoder och andra genomförandeåtgärder för en period på minst en månad (artikel 10.1)

Samrådet ska pågå i minst en månad, utom när det gäller utkast till åtgärder som ska vidtas enligt punkterna a, b, c, d, e, f, g, h och j i artikel 5.2 där samrådet ska pågå under en period på minst två månader (artikel 10.2).

Åtminstone förslagen i enlighet med punkterna a, b, c, d, e, f, g, h, i, n och o i artikel 5.3 ska vara föremål för offentligt samråd på berörd regional nivå (artikel 10.4).

Alla systemansvariga för överföringssystem i kontrollblocket för lastfrekvensreglering ska regelbundet och minst en gång per år se över och definiera reservkapacitetskraven för kontrollblocket för lastfrekvensreglering eller planeringsområdena för kontrollblocket för lastfrekvensreglering i enlighet med de dimensioneringsregler som avses i artiklarna 127, 157 och 160 i förordning (EU) 2017/1485. Varje systemansvarig för överföringssystem ska genomföra en analys om optimalt tillhandahållande av reservkapacitet som syftar till att minimera kostnaderna i samband med tillhandahållandet av reservkapacitet. Denna analys ska beakta följande alternativ för tillhandahållandet av reservkapacitet:

- a) Upphandling av balanskapacitet inom kontrollområdet och utbyte av balanskapacitet med angränsande systemansvariga för överföringssystem, i tillämpliga fall.
- b) Delning av reserver, i tillämpliga fall.
- c) Volymen icke avtalade bud på balansenergi som förväntas vara tillgängliga både inom deras kontrollområde och inom de europeiska plattformarna med hänsyn till tillgänglig kapacitet mellan elområden (artikel 32.1).

Varje systemansvarig för överföringssystem som upphandlar balanskapacitet ska definiera reglerna för upphandling av balanskapacitet i förslaget för de villkor för leverantörer av balanstjänster som utarbetats i enlighet med artikel 18. Reglerna för upphandling av balanskapacitet ska överensstämma med följande principer:

- a) Upphandlingsmetoden ska vara marknadsbaserad för åtminstone frekvensåterställningsreserverna och ersättningsreserverna.
- b) Upphandlingsprocessen ska i möjligaste mån genomföras på kortsiktig bas och där det är ekonomiskt effektivt.
- c) Den avtalade volymen får delas upp i flera avtalsperioder (artikel 32.2).

Upphandlingen av balanskapacitet uppåt och balanskapacitet nedåt för åtminstone frekvensåterställningsreserverna och ersättningsreserverna ska utföras separat. Varje systemansvarig för överföringssystem får lämna in ett förslag till den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med artikel 37 i direktiv 2009/72/EG med begäran om undantag från detta krav. Förslaget om undantag ska omfatta

- a) specifikation av den tidsperiod under vilken undantaget skulle gälla,
- b) specifikation av den volym balanskapacitet för vilken undantaget skulle gälla,

- c) analys av effekten av ett sådant undantag när det gäller deltagandet av balansresurser i enlighet med artikel 25.6 b,
- d) motivering för undantaget som visar att ett sådant undantag skulle leda till större ekonomisk effektivitet (artikel 32.3).

Två eller flera systemansvariga för överföringssystem som utbyter eller är ömsesidigt villiga att utbyta balanskapacitet ska utarbeta ett förslag om inrättandet av gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av balanskapacitet, samtidigt som hänsyn tas till de krav som fastställs i artikel 32 (artikel 33.1).

Inom det geografiska område där upphandlingen av balanskapacitet har ägt rum ska de systemansvariga för överföringssystem tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter att tillhandahålla balanskapacitet. Den eller de berörda systemansvariga för överföringssystemen får begära ett undantag om avtalsperioderna för balanskapacitet i enlighet med artikel 32.2 b är strikt mindre än en vecka (artikel 34.1).

Överföringen av balanskapacitet ska tillåtas, åtminstone fram till en timme före leveransdagens början (artikel 34.2).

Överföringen av balanskapacitet ska tillåtas, under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

- a) Den mottagande leverantören av balanstjänster har klarat kvalificeringsprocessen för den balanskapacitet för vilken överföringen genomförs.
- b) Överföringen av balanskapacitet förväntas inte äventyra driftsäkerheten.
- c) Överföringen av balanskapacitet överskrider inte de driftsbegränsningar som anges i kapitlen 1 och 2 i del IV avdelning VIII i förordning (EU) 2017/1485 (artikel 34.3).

Om överföringen av balanskapacitet kräver att kapacitet mellan elområden används ska en sådan överföring endast tillåtas om

- a) den kapacitet mellan elområden som krävs för att genomföra överföringen redan är tillgänglig från tidigare tilldelningsprocesser i enlighet med kapitel 2 i avdelning IV,
- b) kapaciteten mellan elområden är tillgänglig i enlighet med metoden för att beräkna sannolikheten av tillgänglig kapacitet mellan elområden efter

stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden i enlighet med artikel 33.6.

Om en systemansvarig för överföringssystem inte tillåter överföringen av balanskapacitet ska den berörda systemansvarige för överföringssystemet förklara skälen för avslaget för de berörda leverantörerna av balanstjänster (artikel 34.5).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. § 1 b).

Ei:s motivering till beslutet

De formella kraven på ansökan och beslutsprocessen

Ansökan om undantag samt förslag till ändring innehåller en föreslagen tidsplan för genomförandet. Kravet om tidsplan för genomförandet är därmed uppfyllt.

Svenska kraftnät har konsulterat förslagen genom ett offentligt samråd i enlighet med artikel 10.4 i förordning (EU) 2017/2195. Ei har samordnat förslagen med Forsyningsstilsynet. De formella kraven på beslutsprocessen är därmed uppfyllda.

Prövning av förslag till undantag från skyldigheten att tillåta överföring av FCR-balanskapacitet

Svenska kraftnät har lämnat in en ansökan om undantag från att tillåta leverantörer av balanstjänster att överföra sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet i enlighet med artikel 34.1 i förordning (EU) 2017/2195. Artikel 34.1 fastställer att berörda systemoperatörer får begära ett undantag om avtalsperioderna för balanskapacitet är strikt mindre än en vecka.

Avtalsperioderna för FCR-balanskapacitet är enligt tidigare godkänd metod maximalt en dag. Kravet för att få begära undantag är därmed uppfyllt.

Av ansökan framgår i huvudsak att Svenska kraftnät och Energinet inte i nuläget kan säkerställa att tillräcklig mängd överföringskapacitet kommer finnas tillgänglig med bibehållen leveranssäkerhet om leverantörer av balanstjänster överför sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet mellan Sverige och DK2. Detta beror på att FCR-balanskapacitet utbyts inom den så kallade

säkerhetsmarginalen (*Transmission Reliability Margin, TRM*) och upphandlingen av FCR-balanskapacitet sker med hänsyn till denna.³

I artikel 34.3 i förordning (EU) 2017/2195 fastställs bland annat att överföring av balanskapacitet ska tillåtas om överföringen inte förväntas äventyra driftsäkerheten. Eftersom Svenska kraftnät och Energinet inte har möjlighet att kontrollera var resursen som tagit över skyldigheten att tillhandahålla FCR-balanskapacitet befinner sig, i och med denna typ av bilaterala överenskommelser, bedömer Ei därför att Svenska kraftnäts i tillräcklig grad motiverat behovet av ett undantag. Om förutsättningarna förändras kan däremot undantaget komma att upphöra efter begäran från relevanta tillsynsmyndigheter i enlighet med artikel 6.1 i förordning (EU) 2017/2195.

Vidare har Svenska kraftnät angett att ett godkänt undantag upprätthåller en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknaden i enlighet med artikel 3.1 punkt a i förordning (EU) 2017/2195. Ei finner ingen anledning att göra en annan bedömning. Förslagen strider inte heller mot övriga krav i förordning (EU) 2017/2195.

När det gäller undantagets språkliga utformning har Ei och DUR överenskommit om att språkligt justera undantaget till Sverige och DK2 i stället för att skriva ut alla elområden i Sverige. Ei och DUR har gjort bedömningen att denna språkliga justering är nödvändig för att tydliggöra att leverantörer av balanstjänster får överföra sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet mellan de svenska elområdena, men inte mellan Sverige och DK2. Med denna språkliga justering kan det sökta undantaget godkännas.

Prövning av förslag till ändring i befintlig metod för gemensamma och harmoniserade regler och processer för FCR-balanskapacitet

Svenska kraftnät har även lämnat förslag till ändring av metoden för gemensamma och harmoniserade regler och processer för utbyte och upphandling av FCR-balanseringskapacitet i enlighet med artikel 33.1 i förordning (EU) 2017/2195. Ändringen består i att beskriva att leverantörer av balanstjänster inte får överföra sina skyldigheter att tillhandahålla FCR-balanskapacitet i enlighet med ansökan om undantag. Ei bedömer att förslaget till ändring kan godkännas.

³ Enligt artikel 22.1 i Kommissionens förordning (EU) 2015/1222 om fastställandet av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (CACM-förordningen).

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 3.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Caroline Törnqvist. Vid den slutliga handläggningen deltog även enhetschefen Elin Broström, juristen Jenny Nilsson, analytikern Fredrik Prinz Blix, analytikern Tobias Lusth samt analytikern Linda Schumacher, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Caroline Törnqvist

Linda Schumacher

Beslutet publiceras i e-diariet som nås via Ei:s webbplats.

Bilagor

1. Ansökan om undantag – Energinet and Svenska kraftnät legal proposal in accordance with Article 34 EB regulation
2. Förslag till ändring av metod – Energinet and Svenska kraftnät legal proposal for amendment Article 33 EB regulation
3. Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät

ACER – Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter